

Demografia a HDP v USA

Spojené štáty americké v súčasnosti s celkovým počtom obyvateľov na úrovni 303 miliónov predstavujú piaty najľudnatejší štát na svete. Americká ekonomika ťaží z relatívne priaznivej demografickej štruktúry obyvateľstva, kde napríklad niečo viac ako štvrtina obyvateľov je vo veku do 18 rokov a len 12.4 % obyvateľov s celkovým počtom 38 miliónov je vo veku 65 a viac rokov.

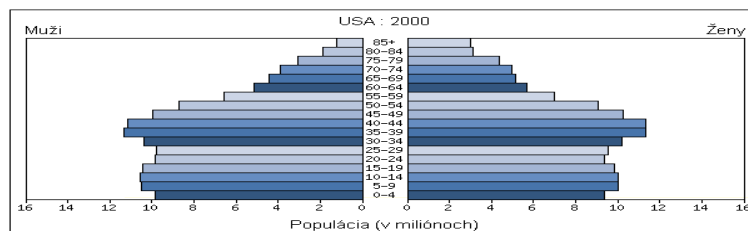
Prostredie stredne veľkých a menších miest, ktoré je typické pre USA, vytvára vhodné prostredie pre výchovu väčších rodín, čo je konkurenčnou výhodou USA v porovnaní s Európou alebo Japonskom. Výchova detí vo veľkých mestách je oveľa nákladnejšia pre rodinu a aj z tohto dôvodu je pôrodnosť v Singapure, Hong-Kongu, v Japonsku a v Európe výrazne nižšia.

V poslednej dobe sme vo vyspelých krajinách svedkami starnutia populácie, ktoré je spôsobené znižovaním miery pôrodnosti, znižovaním miery úmrtnosti a zvyšovaním očakávanej dĺžky života pri narodení. Tá je znázornená na grafe č.1, na ktorom možno vidieť, že očakávaná dĺžka života od roku 1950 do roku 2000 v USA plynule vzrástla o približne 10 rokov. Je teda primárnym faktorom vplývajúcim na starnutie populácie.

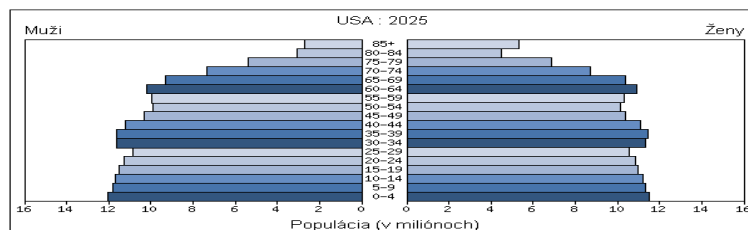
Trend výdavkov do štátnych systémov zdravotného a dôchodkového poistenia je tak trvalo neutržateľný, a to z dôvodu nepriaznivej vývoja demografickej štruktúry obyvateľstva vo vyspelých krajinách.

Demografická prognóza pre Spojené štáty do roku 2050 hovorí o raste podielu populácie staršej ako 65 rokov na 20.5% celkovej populácie USA.

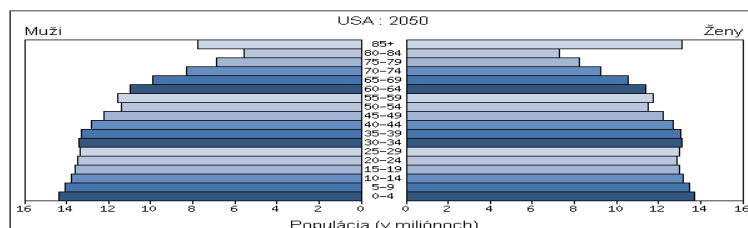
Veková štruktúra populácie USA v roku 2000

Veková štruktúra populácie USA v roku 2025

Veková štruktúra populácie USA v roku 2050

Grafické informácie

Demografické údaje

Populácia (jún 2006)

303 127 463 obyvateľov

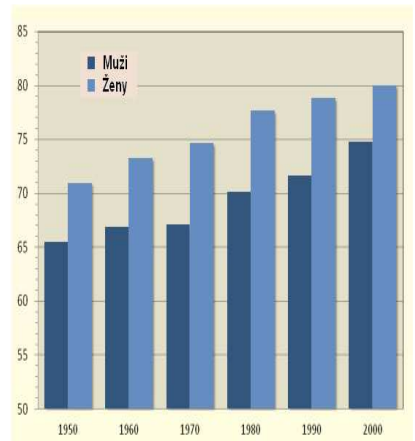
Veková štruktúra

0-18 rokov: 25.7 percenta
19-64 rokov: 61.9 percenta
65 rokov a viac: 12.4 percenta

Očakávaná priemerná dĺžka života pri narodení

celková populácia: 77.8 rokov
z toho: muži: 75.2 rokov
ženy: 80.4 rokov

Graf č. 1 Očakávaná dĺžka života pri narodení v USA

VYPRACOVALI

Ing. Juraj Spodniak, analytik

Pavol Vejmelka, junior analytik

Bc. Zoltán Csiba, junior analytik

CAPITAL MARKETS, o.c.p., a.s.

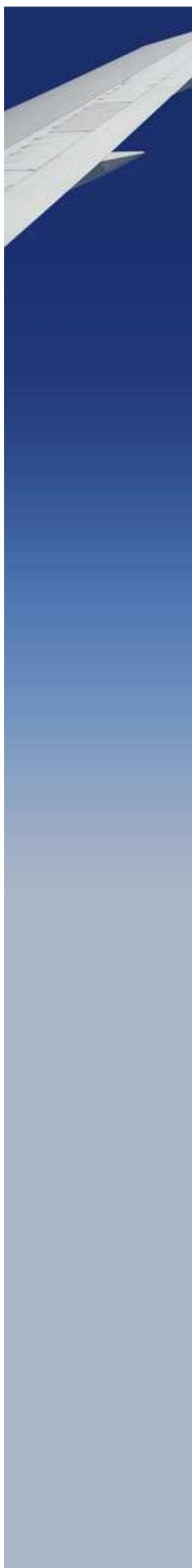
Ul. 29. augusta 36, 811 09 Bratislava

tel: +421 2 2070 6880

e-mail: info@capitalmarkets.sk

www.capitalmarkets.sk

Upozornenie! Všetky obchody s cennými papiermi môžu viesť ako k ziskom, tak i k stratám. Všetky informácie týkajúce sa pravidiel vypracovania a šírenia investičných odporúčaní podľa §132e až § 132n zákona 566/2001 o cenných papieroch nájdete na www.capitalmarkets.sk/ID. Dohľad nad činnosťou spoločnosti CAPITAL MARKETS, o.c.p., a.s. vykonáva Národná banka Slovenska. Zdroj informácií: Bloomberg, U.S. Concensus Bureau, OECD.

Miera rastu populácie

Na grafe č.2 je zobrazená miera rastu populácie v USA po dekádach od roku 1960 po súčasnosť a grafy č.3 a.4 zahŕňajú aj projekciu na mieru rastu populácie v USA do roku 2050. Červenou čiarou na grafe č.3 je zobrazená miera rastu svetovej populácie v danom období. Z grafu možno vyčítať, že populácia v USA v období 1990-2000 vzrástla približne o 13%, čo je približne päťkrát rýchlejšie ako priemerný nárast populácie vo väčšine vyspelých krajín. Dôvodom rýchlejšieho rastu je vyššia pôrodnosť a vyšší percentuálny podiel imigrantov oproti ostatným krajinám. Čo je však z demografického hľadiska dôležité, miera rastu populácie by podľa projekcií v dekádach 2030-2040 a 2040-2050 mala byť vyššia, ako očakávaná priemerná miera rastu populácie vo svete.

Trend znižovania pôrodnosti v USA nie je až natoľko výrazný v porovnaní so situáciou v Európe. Značný podiel na tom má zvyšovanie počtu hispánskych obyvateľov v USA a ich vyššia úroveň pôrodnosti v porovnaní s ostatnými obyvateľmi. Priemerná dĺžka života je spravidla v USA nižšia v porovnaní s vyspelými európskymi štátmi. Je to výsledkom vyššieho pomeru obyvateľstva čiernej pleti v USA, teda obyvateľstva, ktoré sa štatisticky dožíva nižšieho priemerného veku.

Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť, že hispánski prisťahovalci, najmä Mexičania a Kubánci, sú vo veľmi vysokej miere aj ekonomicky aktívni. Prevažne prichádzajú do USA za prácou a nie s cieľom participovať na sociálnych dávkach, čo je typické pre imigrantov prichádzajúcich do vyspelých európskych krajín. Pre Európu tento trend predstavuje hrozbu do budúcnosti, a to tým, že bude vytvárať väčší tlak na sociálne zabezpečenie. V USA tento tlak bude tiež značný, a to najmä od roku 2011, kedy začnú prví baby-boomers odchádzať do penzie. V porovnaní s Európou však bude nižší, keďže v USA je stále dostatočný počet mladých ľudí, ktorí do budúcnosti pre krajinu predstavujú pracovnú silu.

Životná úroveň meraná výškou HDP závisí od viacerých faktorov. Jedným z nich je aj pomer medzi pracujúcimi ľuďmi a ľuďmi, o ktorých sa treba starať (teda ľudí mladších ako 15 rokov a ľudí na dôchodku). Index ekonomickej závislosti, ktorý vo vyspelých ekonomikách narastá, avšak v USA nie tak dramaticky ako v ostatných vyspelých krajinách patriacich do OECD.

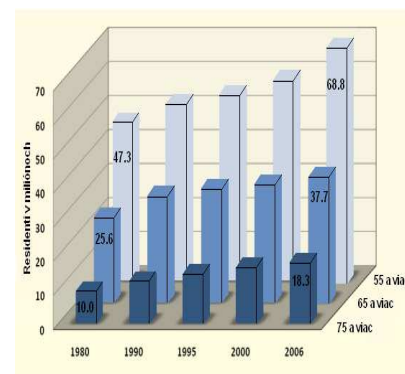
Hoci index ekonomickej závislosti vyjadrujúci pomer pracujúcich ľudí na počte ľudí užívajúcich sociálne zabezpečenie sa neustále znižuje, stále sa drží na slušnej úrovni v porovnaní s ostatnými vyspelými krajinami. Trend znižovania tohto pomeru znázorňuje graf č.6. Kým na začiatku 50-tych rokov bol tento pomer viac ako 8:1, resp. 5:1 na konci 50-tych rokov, v súčasnosti je tento pomer už len 3:1. Projekcia na rok 2050 pre USA je dokonca 2:1.

Trend starnutia populácie možno vyčítať aj z grafov č.2 a č.5. Graf č.2 zobrazuje nárast populácie v USA podľa vekových skupín od roku 1980 do roku 2006. Počet obyvateľov starších ako 55 rokov je už v súčasnosti takmer 70 miliónov, pričom v roku 1980 bolo starších ako 55 rokov iba 47.3 milióna obyvateľov USA. Počet obyvateľov starších ako 65 rokov tvorilo v roku 1980 25.6 milióna z celkovej populácie. V súčasnosti je ich počet na celkovom obyvateľstve USA už viac ako 37 miliónov.

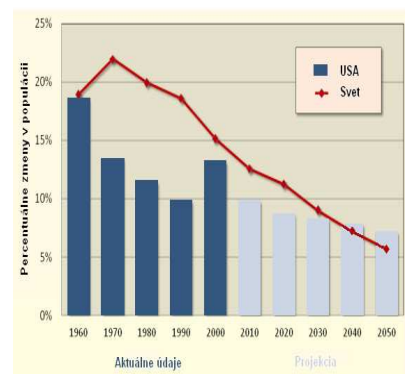
Ďalej možno z grafu vyčítať, že existuje veľký rozdiel medzi percentuálnym podielom počtu obyvateľov starších ako 65 rokov a 55 rokov. Je to spôsobené silnými povojnovými ročníkmi, tzv. skupinou baby-boomers, ktorá v súčasnosti ešte je súčasťou pracovnej sily, avšak v nasledujúcich rokoch začnú práve tieto silné populačné ročníky odchádzať do dôchodku.

Grafické informácie

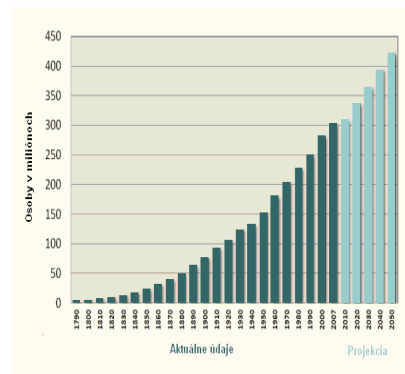
Graf č. 2 Nárast populácie v USA v rokoch 1980 až 2006

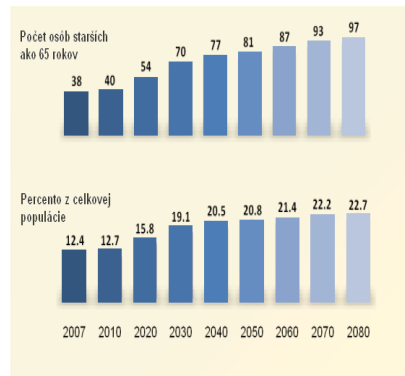
Graf č. 3 Projekcia miery rastu populácie v USA a vo svete

Graf č. 4 Projekcia rastu populácie v USA do roku 2050

Graf č. 5 Starnutie populácie v USA

Práve tento fakt bude v nasledujúcich 10 rokoch predstavovať silnejší tlak na federálne výdavky spojené so zaopatrením dôchodcov. Tempo rastu HDP v USA pre nasledujúcich 25 rokov hovorí o raste produktu o 71%. Pri ceteris paribus by výdavky za rovnaké obdobie vynakladané na sociálne zabezpečenie mali vzrásť až o 127% ako je vidieť na grafe č.8. Tento evidentný nepomer roztvorí nožnice medzi budúcimi príjmami a očakávanými vyššími výdavkami.

Názorne sa to dotkne predovšetkým podporného programu Medicare, na ktorý má nárok každý občan USA starší ako 65 rokov. Rast počtu dôchodcov, ktorého budeme v USA svedkami v nasledujúcich rokoch bude mať za následok tlak na reformu podporných systémov Medicare. Na nutnosť reformy poukazuje aj graf č.9, ktorý znázorňuje predpokladaný deficit programu Medicare do roku 2080. Podľa súčasného guvernéra FEDu, Bena Bernankeho, by reforma podporných sociálnych systémov mohla stáť okolo 340 mld. USD a uskutočnenie takejto reformy by malo patriť medzi priority vlády USA.

Dopad rastu počtu dôchodcov na Medicare

Čiastočnou zmenou by tak mohla byť prenosnosť systému. Medicare v súčasnosti neumožňuje preplácanie nákladov spojených na liečenie v zahraničí. V USA pritom existuje niekoľkoročný pilotný program, navrhnutý profesorom Davidom Warnerom, ktorý bol navrhnutý pre obyvateľov Baja v Kalifornii, ktorým bolo umožnené preplácanie nákladov na ošetrovanie v Mexiku. Warner v svojej práci tvrdí, že prenosnosť systému Medicare do krajín, ktoré majú nižšie platové, administratívne a režijné náklady a samozrejme pre USA veľmi dôležité poistné náklady na omyly lekárov.

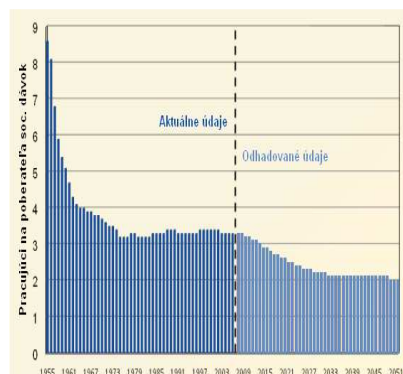
Krajina, ktorá by mohla z takejto systémovej zmeny ťažiť je napríklad Panama. Panama má úzke prepojenie na USA a vyspelý zdravotný systém, pričom už v súčasnosti patrí vďaka úzkemu prepojeniu na USA a vyspelému zdravotnému systému medzi najčastejšie destinácie zdravotnej turistiky. Dá sa predpokladať, že veľký počet generácie tzv. baby-boomers bude hľadať v penzií miesta s nižšími životnými nákladmi.

Pred administratívou prezidenta Obama tak stojí ďalšia veľká výzva na riešenie problému, ktorý nie je v súčasnosti problémom číslo 1, ale jeho riešenie je rovnako neodkladné.

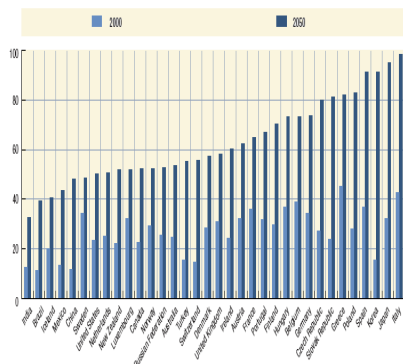
Dôvodom demografickej krízy nie je chudoba, medzi hlavné príčiny krízy možno zaradiť mieru zamestnanosti žien, v súčasnosti je oveľa vyššia ako tomu bolo v minulosti. Zmenili sa aj priority moderných mladých ľudí, mnohí z nich sa zameriavajú viac na svoju kariéru, ako na cieľ vychovať svoje deti. Snaha rodičov zabezpečiť pre svoje deti vyšší životný štandard, vedie k tomu, že mnohé páry preferujú radšej iba jedno dobre zabezpečené dieťa, ako dve a viac. Pokrok medicíny a legislatívou umožnené vykonávanie potratov v krajinách, taktiež prispieva k demografickej kríze. Určitú mieru nesie aj zavedenie štátnych systémov zdravotného a dôchodkového poistenia. Tento systém tým, že je priebežný, je do budúcnosti neudržateľný. Avšak tento nepriaznivý dopad demografického vývoja populácie na HDP by mal byť v USA podľa všetkých predpokladov oveľa nižší, ako nepriaznivý vývoj demografickej situácie a jej dopad na HDP v Európe a v Japonsku. A to najmä z dôvodu vyššieho pomeru pracovnej sily na celkovom obyvateľstve. Na grafe č.9 je zobrazená projekcia počtu obyvateľov USA, Japonska a EU25 do roku 2050. Počet obyvateľov v krajinách EU25 a v Japonsku bude v najbližších dekádach pravdepodobne stagnovať a obyvateľstvo bude starnúť, pričom v USA by počet obyvateľov mal aj rásť. Tento fakt bude mať pozitívny efekt na HDP v USA.

Grafické informácie

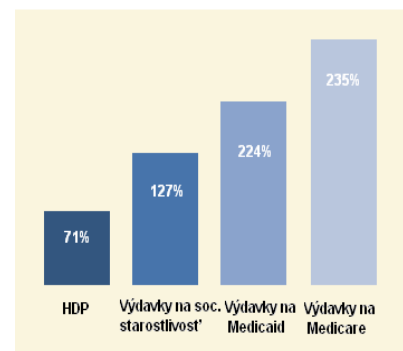
Graf č. 6 Podiel pracujúcich ľudí na poberateľov sociálnych dávok

Graf č. 7 Projekcia pomeru ekonomicky neaktívnych ľudí k pracovnej sile v jednotlivých štátoch do roku 2050

Graf č. 8 Predpokladané tempo rastu HDP a nákladov na sociálne programy

Graf č. 9 Náklady na sociálne zabezpečenie a predpokladaný deficit programu Medicare do roku 2080

